

BAB I BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Panalungtikan

Manusa minangka mahluk sosial teu bisa lepas tina interaksi atawa komunikasi jeung papada mahluk séjén di sabudeureunana. Dina prosés komunikasi, dibutuhkeun ayana basa pikeun nyambungkeun antara hiji manusa jeung manusa séjénna. Sakumaha nu ditétélakeun ku Ritonga (dina Devianty, 2017, kc. 227) basa nyaéta alat komunikasi antar anggota masarakat anu mangrupa lambang sora nu dihasilkeun ku pakakas ucap manusa. Basa mangrupa alat komunikasi anu éfektif digunakeun pikeun nepikeun kahayang atawa rasa, jeung gagasan atawa pikiran. Salian ti éta, basa ngawangun hiji hubungan sosial anu mibanda fungsi pikeun nepikeun informasi ngeunaan panyatur.

Dina prosés komunikasi henteu sakabéh pesen anu ditepikeun ku saurang panyatur bisa katarima kalawan keuna ku pamarsa. Ieu hal, biasana ngabalukarkeun ayana pasalia paham atawa *miscommunication*. Salasahiji faktor anu bisa ngabalukarkeun pasalia paham nyaéta ku sabab teu saeutik urang Sunda anu hésé maham kana maksud wacana atawa omongan, hususna nalika panyatur ngébréhkeun maksud omongan dina wangun kalimah paréntah, panyatur mibanda tujuan sangkan pamarsa ngarépons kana omongan ku cara ngalakukeun hiji hal atawa pagawéan nu diébréhkeun ku panyatur (Ulfah, spk., 2015, kc. 3). Di sagédéngéun éta, nalika komunikasi kudu ngagunakeun kalimah paréntah (*imperatif*) anu bener jeung merenah. Ku sabab, ngagunakeun kalimah kalayan bener jeung merenah bisa nangtukeun kaberhasilan dina nepikeun maksud jeung tujuan anu hayang dihontal ku panyatur (Ramaniyar, 2017, kc. 195). Ku kituna, sangkan komunikasi lumangsung kalawan lancar, basa anu digunakeun kudu bener jeung merenah. Basa anu bener nyaéta basa nu digunakeunna saluyu jeung kaédahtatabasa, sedengkeun basa anu merenah nyaéta basa anu digunakeunna saluyu jeung kontéks situasi makéna basa.

Kaparigelan dina ngagunakeun basa nalika komunikasi gumantung kana kalimah anu digunakeunana. Kalimah mangrupa bagian tina hiji basa anu sacara rélatif bisa mandeg mandiri, mibanda pola lentong ahir, sarta sacara aktual jeung poténsial diwangun ku klausa (Kridalaksana, 2009, kc. 103). Wujud struktur

kalimah nyaéta pola kecap-kecap anu disusun dumasar aturan-aturan tata kalimah. Sedengkeun eusi kalimah mangrupa gagasan anu diwangun ku susunan konsep nu aya dina kecap-kecap (Septianingtias, 2015, kc. 42). Umumna, kalimah digunakeun ku panyatur pikeun ngébréhkeun gagasan, kahayang, rasa, eusi pikiran, émosi, jeung salaku alat komunikasi. Dumasar fungsi dina hubunganna jeung situasi, kalimah dibagi jadi tilu, nyaéta kalimah wawaran anu mibanda fungsi pikeun méré nyaho hiji hal ka jalma séjén, kalimah pananya mibanda fungsi pikeun nanyakeun hiji hal ka jalma séjén, jeung kalimah paréntah anu miharep ayana réspon mangrupa tindakan nu tangtu ti pamiarsa atawa lawan tutur.

Réspon anu muncul ti pamiarsa nalika komunikasi tangtu bakal bédá-bédá. Kalimah anu miharep réspon ti pamiarsa nu mangrupa kagiatan atawa tindakan pisik disebut kalimah paréntah. Kalimah paréntah mibanda sababaraha ma'na ébréhan, diantarana panitah, pamaksa, pangajak, atawa pangjurung anu tujuanna pikeun ngalakukeun hiji hal nu diébréhkeun ku panyatur.

Urang Sunda nalika ngedalkeun hiji kahayang anu maksudna pikeun maréntah teu salawasna ngagunakeun kalimah paréntah. Ieu tujuanna sangkan karasa lemes nepi ka anu diajak nyarita teu karasa dititah. Kasus saperti kieu bisa ditingali dina kahirupan sapopoé, upama dina karya sastra bisa dititénan dina wangun drama. Dina kumpulan naskah Festival Drama Basa Sunda ka XVIII taun 2017 loba kalimah paréntah anu dikedalkeunna sacara teu langsung atawa diébréhkeunna teu ngagunakeun kalimah paréntah. Ieu hal jadi alesan panalungtik dina milih objek pikeun panalungtikan.

Dina ieu panalungtikan, kalimah paréntah ditalungtik ngagunakeun ulikan struktur jeung pragmatik. Ulikan struktur nyoko kana pola-pola nyusun kalimah sacara gramatikal atawa pola kecap-kecap anu disusun dumasar aturan tata kalimah. Ulikan pragmatik nyoko kana cara pamiarsa dina nyangkem maksud omongan anu dicaritakeun, sangkan bisa nepi kana hiji interprétsasi ma'na anu dimaksud ku panyatur. Dina pamarekan pragmatik, konteks mangrupa hiji kajian anu kawilang penting. Kontéks bisa diartikeun salaku situasi atawa latar ayana hiji komunikasi.

Panalungtikan anu kungsi dilaksanakaeun patali jeung kalimah paréntah di antarana: (1) “*Kalimat Impositif dalam Novel Baruang Ka Nu Ngarora Karangan*

D.K. Ardiwinata (Kajian Adegan, Makna, dan Maksim Kesopanan)" (Ulfah, spk., 2015). Hasil tina éta panalungtikan nyaéta kapanggihna pola adegan kalimah impositif, ma'na kalimah impositif, jeung maksim kasopanan kalimah impositif, jeung (2) "*Kalimat Perintah Bahasa Indonesia dalam Bahasa Petunjuk*" (Fahmiyarto, 2016). Hasil tina panalungtikan medar wangun kalimah paréntah, eusi kalimah paréntah, jeung struktur kalimah paréntah. Dina ieu panalungtikan dipedar ngeunaan kalimah paréntah dumasar adegan,wanda pragmatis jeung ma'na pragmatis.

Panalungtikan séjénna ngeunaan kalimah paréntah anu kungsi dilaksanakeun dina wangun skripsi, di antarana: (1) "Adegan Pragmatis Kalimah Paréntah dina Kumpulan Carpon *Dukun Lepus* Karangan Ahmad Bakri" (Aryani Purbasari, 2008). Hasil tina éta panalungtikan nyaéta medar ngeunaan wangun kalimah paréntah, ma'na kalimah paréntah, jeung tahap pragmatis kalimah paréntah anu aya dina kumpulan carpon Dukun Lepus karangan Ahmad Bakri, sarta (2) "Kalimah Impositif dina Novél *Baruang ka nu Ngarora* Karangan D.K Ardiwinata (Tilikin Adegan, Ma'na, jeung Maksim Kasopanan)" (Rahmalia Ulfah, 2015). Hasil panalungtikan medar ngeunaan (1) adegan kalimah impositif anu dibagi jadi dua nyaéta kalimah impositif sampurna jeung kalimah impositif teu sampurna, (2) ma'na kalimah impositif anu dibagi jadi salapan nyaéta nitah, ménta, ngadesek, miharep, nyarék, ngajak, ngageuri, ngajurung, jeung ngawawadian, sarta (3) maksim kasopanan di antarana maksim handap asor, maksim kawijaksanaan, maksim kasimpati, maksim balabah, jeung maksim pancocog dina novel Baruang ka nu Ngarora karangan D.K Ardiwinata.

Panalungtikan di luhur mibanda sasaruuan tur bédana jeung panalungtikan anu rék dilaksanakan, nyaéta sasaruuan dina ieu panalungtikan jeung panalungtikan nu dilaksanakeun ku Aryani Purbasari (2008) sarta panalungtikan Rahmalia Ulfah (2015) medar ngeunaan adegan, jeung ma'na pragmatis kalimah paréntah. Bédana ieu panalungtikan jeung saméméhna nyaéta medar ngeunaan wanda pragmatis kalimah paréntah, sarta sumber datana béda. Panalungtikan nu dilakukeun ku Aryani Purbasari (2008) sumber datana nyaéta kumpulan carpon Dukun Lepus karangan Ahmad Bakri, panalungtikan nu dilakukeun ku Rahmalia Ulfah (2015) sumber datana nyaéta novel Baruang ka nu Ngarora karangan D.K

Ardiwinata, sedengkeun sumber data dina ieu panalungtikan nyaéta kumpulan naskah Festival Drama Basa Sunda XVIII taun 2017.

Dumasar kana keterangan di luhur, panalungtikan anu judulna “Kalimah Paréntah dina Kumpulan Naskah Festival Drama Basa Sunda ka XVIII Taun 2017 (Tilikian Struktur jeung Pragmatik)” perlu dilaksanakeun.

1.2 Idéntifikasi jeung Rumusan Masalah

1.2.1 Idéntifikasi Masalah

Sangkan teu lega teuing jeung leuwih museur kana masalah nu ditalungtik, kalimah paréntah diwatesanan tina struktur jeung pragmatik.

- a. Struktur ngawengku adegan kalimah paréntah anu dumasar kana struktur internal klausa utamana, nu dibagi jadi dua nyaéta kalimah sampurna jeung kalimah teu sampurna.
- b. Pragmatik ngawengku wanda jeung ma’na kalimah paréntah. Wanda pragmatis kalimah paréntah dumasar sipat jeung wujud omongan diantarana, nyaéta, kalimah paréntah langsung literal, kalimah paréntah langsung tan-literal, kalimah paréntah teu langsung literal, jeung kalimah paréntah teu langsung tan-literal. Ma’na pragmatis kalimah paréntah aya 13 nyaéta pangjurung, panitah, paménta, pamaksa, pangharepan, panyarék, pangajak, panggeuri, pangbagéa, anjuran, panggentra, pangwawadi, jeung panganteb.

1.2.2 Rumusan Masalah

Dumasar kana kasang tukang panalungtikan, aya sababaraha masalah anu baris dirumuskeun dina wangan kalimah pananya saperti ieu di handap.

- a. Kumaha adegan kalimah paréntah anu kapanggih dina kumpulan naskah Festival Drama Basa Sunda ka XVIII taun 2017?
- b. Kumaha wanda pragmatis kalimah paréntah anu kapanggih dina kumpulan naskah Festival Drama Basa Sunda ka XVIII taun 2017?
- c. Kumaha ma’na pragmatis kalimah paréntah anu kapanggih dina kumpulan naskah Festival Drama Basa Sunda ka XVIII taun 2017?

1.3 Tujuan Panalungtikan

1.3.1 Tujuan Umum

Saluyu jeung rumusan masalah nu dipedar, tujuan umum tina ieu panalungtikan nyaéta pikeun ngaronjatkeun pamahaman ngeunaan kalimah paréntah. Salian ti éta, ieu panalungtikan mibanda tujuan pikeun nganalisis jeung ngadéskripsiun ngeunaan kalimah paréntah anu aya dina kumpulan naskah Festival Drama Basa Sunda ka XVIII taun 2017.

1.3.2 Tujuan Husus

Sacara husus, tujuan tina ieu panalungtikan nyaéta pikeun nganalisis jeung ngadéskripsiun ngeunaan:

- a. adegan kalimah paréntah nu kapanggih dina kumpulan naskah Festival Drama Basa Sunda ka XVIII taun 2017;
- b. wanda pragmatis kalimah paréntah nu kapanggih dina kumpulan naskah Festival Drama Basa Sunda ka XVIII taun 2017; sarta
- c. ma'na pragmatis kalimah paréntah nu kapanggih dina kumpulan naskah Festival Drama Basa Sunda ka XVIII taun 2017.

1.4 Mangpaat Panalungtikan

Mangpaat anu dipiharep tina ieu panalungtikan ngawengku mangpaat tioritis jeung mangpaat praktis.

1.4.1 Mangpaat Tioritis

Sacara tioritis, ieu panalungtikan dipiharep bisa méré mangpaat pikeun nambahann pangawehu ngeunaan kalimah paréntah dina naskah drama. Salian ti éta, ieu panalungtikan dipiharep bisa méré mangpaat pikeun ngeuyeuban élmu katatabasaan basa Sunda, hususna dina widang sintaksis jeung pragmatik.

1.4.2 Mangpaat Praktis

Sacara praktis, ieu panalungtikan dipiharep mibanda mangpaat pikeun sababaraha pihak, diantarana:

- a. pikeun nu nalungtik, ieu panalungtikan dipiharep bisa jadi data pribadi jeung pangaweruh keur nu nalungtik ngeunaan kalimah paréntah anu kapanggih dina kumpulan naskah Festival Drama Basa Sunda ka XVIII taun 2017;

- b. pikeun masarakat, ieu panalungtikan dipiharep mibanda mangpaat sangkan masarakat apal kana wanda, adegan, jeung ma'na pragmatis kalimah paréntah anu aya dina kumpulan naskah Festival Drama Basa Sunda ka XVIII taun 2017; sarta
- c. pikeun panalungtik séjén, ieu panalungtikan dipiharep bisa jadi référénsi dina nalungtik kalimah paréntah hususna dina ulikan struktur jeung pragmatik kalimah paréntah.

1.5 Raraga Tulisan

Raraga tulisan dina ieu panalungtikan disusun jadi lima bab, nyaéta: Bab I Bubuka, eusi nu dipedar nyaéta ngeunaan kasang tukang panalungtikan, rumusan masalah, tujuan panalungtikan anu dibagi jadi dua nyaéta tujuan umum jeung tujuan husus, mangpaat panalungtikan anu dibagi jadi dua nyaéta mangpaat tioritis jeung mangpaat praktis, jeung raraga tulisan nu patali jeung kalimah paréntah dina naskah drama Sunda.

Bab II Ulikan Tiori, eusi nu dipedar nyaéta ngeunaan ulikan struktur jeung pragmatik kalimah paréntah nu medar ngeunaan kalimah, pragmatik, kalimah paréntah, adegan kalimah paréntah, wanda pragmatis kalimah paréntah, jeung ma'na pragmatis kalimah paréntah. Salian ti éta, dina bab II medar perkara panalungtikan saméméhna, jeung raraga mikir nu aya patalina jeung konsep nu ditalungtik ngeunaan kalimah paréntah.

Bab III Metode Panalungtikan, eusi nu dipedar nyaéta ngeunaan desain panalungtikan, sumber data, téhnik ngumpulkeun data, instrumen panalungtikan, jeung téhnik ngolah data.

Bab IV Hasil Panalungtikan jeung Pedaran, eusi nu dipedar nyaéta ngeunaan analisis data kalimah paréntah dina kumpulan naskah Festival Drama Basa Sunda ka XVIII taun 2017, anu ngawengku data kalimah paréntah, adegan kalimah paréntah, wanda pragmatis kalimah paréntah, jeung ma'na pragmatis kalimah paréntah.

Bab V Kacindekan, Implikasi, jeung Rékoméndasi, eusina ngeunaan kacindekan nu mangrupa jawaban tina pasualan nu aya dina rumusan masalah. Rékoméndasi atawa saran anu ditepikeun ku panulis pikeun panalungtik séjén, sarta pikeun pamaca séjénna.